

DWARS DOOR OVERIJSSSEL (DEEL 2)

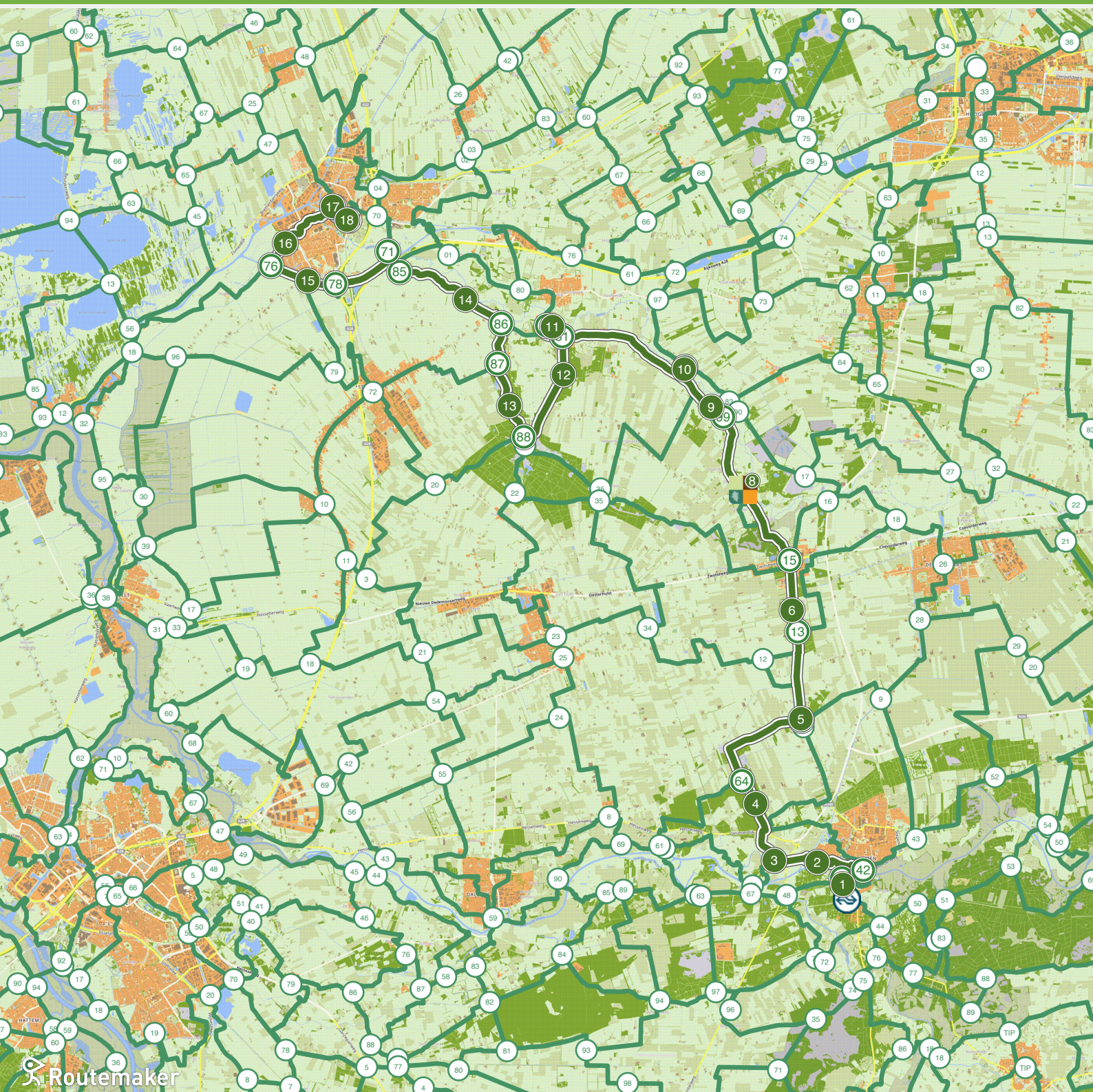
ROUTE 49 km

Afwisselende fietsroute van de oorsprong van de Regge naar de monding van de Reest. Deel 2 van deze tweedaagse fietsroute brengt je van Ommen langs de Reest naar Meppel, langs prachtige landschappen, waaronder de Vledders en Leijerhooilanden.

Route gemaakt door LO ter gelegenheid van het afscheid van Theo de Kogel (provincie Overijssel) Gecontroleerd door routevrijwilliger Dennie de Gier.

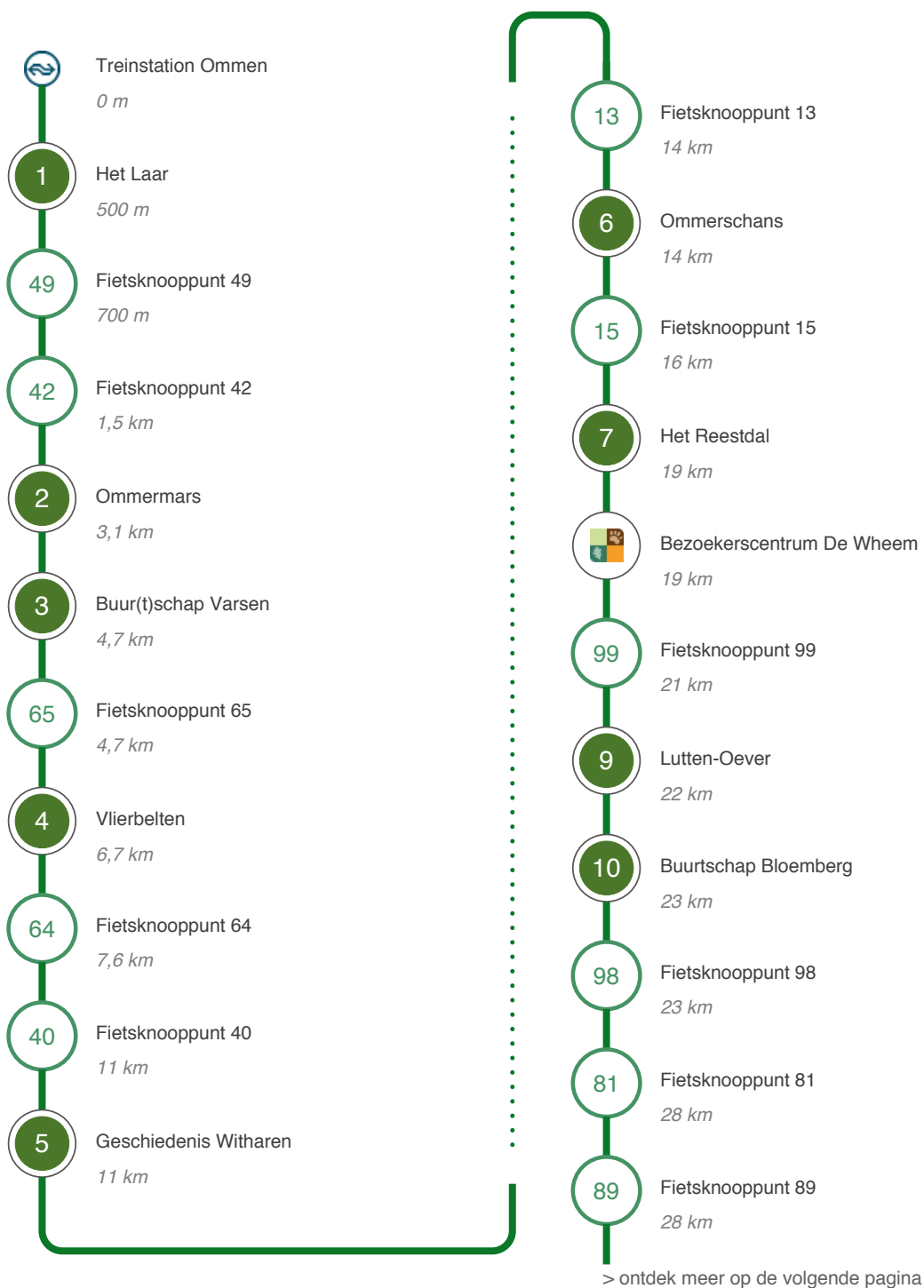
Dwars door Overijssel (deel 2)

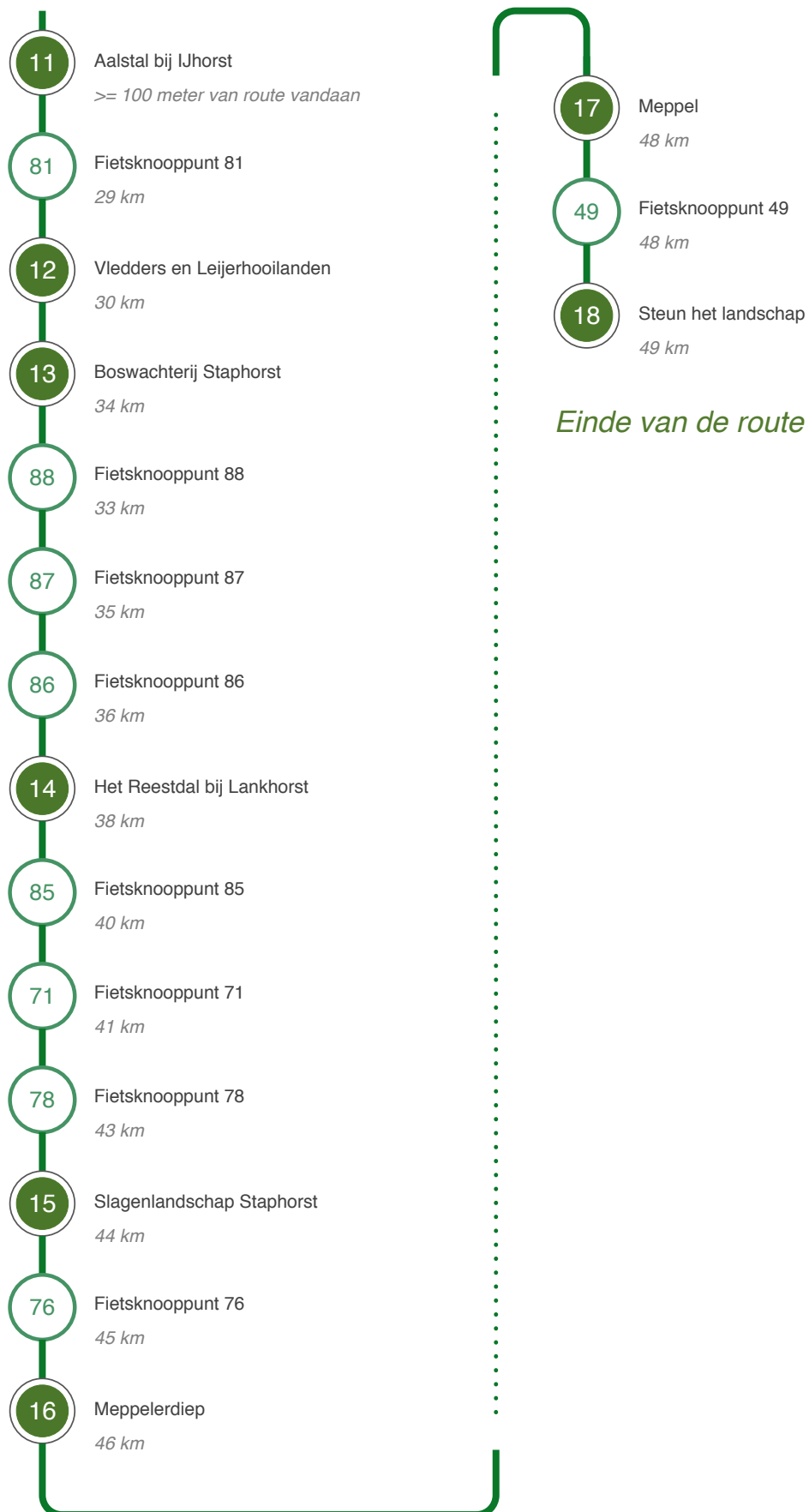
Dwars door Overijssel (deel 2)

Hoe kom ik bij het startpunt?

Start van deel 2 van de route bevindt zich bij station Ommen. De route eindigt in Meppel. Indien u de tweedaagse route fietst neemt u vanaf station Meppel de trein terug naar het startpunt in Goor. Indien u een eendaagse fietstocht maakt vanuit Ommen kunt u vanuit station Meppel terugreizen naar Ommen.

Vervolg route

Dwars door Overijssel (deel 2)

49 km

1

Het Laar

Landgoed Het Laar

Het rivierdal van de Overijsselse Vecht behoort zonder twijfel tot de meest waardevolle en best bewaard gebleven cultuurlandschappen van ons land met een hoge dichtheid aan aardkundige, archeologische, cultuurhistorische en ecologische waarden.

De landgoederen in het Vechtdal zijn een mooi voorbeeld van de macht en pracht die

de vroegere adel ten toon spreidde. Op de plek waar de Regge en Vecht samenkomen ligt landgoed Het Laar. Zowel het markante huis 't Laer als de buitenplaats zijn aangewezen als Rijksmonument.

Landgoed Het Laar kent een bijzondere geschiedenis van kleine havezate tot spiritueel centrum. In 2013 heeft het waterschap in samenwerking met de gemeente Ommen de buitenplaats van Het Laar een grondige opknappbeurt gegeven.

Hierbij heeft Het Laar een nieuwe functie van waterbergingsgebied gekregen zodat bij hoogwater in de Regge en de Vecht tijdelijk maar liefst 600.000 kuub water op het landgoed 'geparkeerd' kan worden. Het is een aanrader om het gebied te voet te verkennen!

2

Ommermars

Bewonersinitiatief Ommermars

Direct ten westen van de kom van Ommen, tussen de Vecht en provincieweg, ligt de Ommermars. Het gebied is gedeeltelijk ingericht als natuurgebied, maar niemand herkent het als zodanig. Het oogt als een groene laken van gras, afgewisseld met enkele maisakkers.

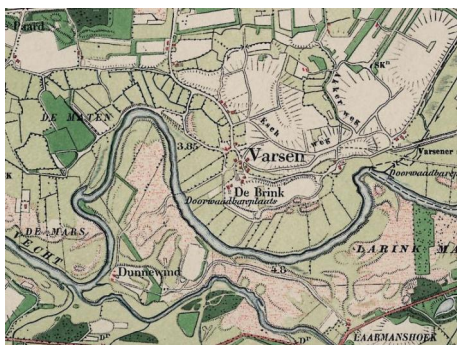
Sinds 2015 zet het bewonersinitiatief Ommermars zich in om de Ommermars om

te toveren tot een plek waar je op avontuur kunt gaan in de natuur. Het bewonersinitiatief wil er een recreatieve, natuur en educatieve invulling aan geven vlak naast de deur van de stad Ommen.

Natuur en Milieu de Vechtstreek, Natuur en Milieu Overijssel en Landschap Overijssel ondersteunen hen hierbij.

Buur(t)schap Varsen

Buur(t)schap Varsen

Op de noordoever van de Vecht, gelegen tegenover Vilsteren, ligt de buurschap Varsen. Een oude boerennederzetting bestaande uit groepjes boerderijen. Dit landschap is eeuwenoud. Het leven was hier goed mogelijk omdat voor alle vormen van landgebruik hier de gronden aanwezig waren.

Dekzandkoppen en akkerbouw

Op de hoge dekzandkoppen bedreef men akkerbouw, op de lagere gronden graasden de koeien. De laagste gronden langs de rivier dienden als hooiland voor de winning van het wintervoer. Verder weg lagen de heidevelden waar de schaapskuddes naartoe trokken.

https://www.rug.nl/research/kenniscentrumlandschap/mscripties/mascriptie_o_borsen_kleijn.pdf (Meer over de landschapsopbouw)

Nieuw fietspad door Varsen

Foto Oud Ommen: opening van het nieuwe fietspad door Varsen. Het huidige fietspad komt ook langs het archeologische monument en Erve Vechtdal met de brandrode runderen.

Hoge waterstand in 't Vechtdal

Forse regenval kan de waterstanden in sloten en kanalen flink laten stijgen rond de Ommer buurtschap Varsen waar de Beneden Regge in de Overijsselse Vecht stroomt. Dit kan zelfs ontaarden dat beide rivieren samensmelten tot een grote uitgestrekte watervlakte. Foto Erve Vechtdal: hoog water 2022.

4

Vlierbelten

Vlierbelten

Ten noorden van Varsen lag een stuifzandgebied, de Vlierbelten. Belten, zo noemde men de stuifheuvelds. Nog altijd zijn deze bulten te zien, ook al is het gebied tegenwoordig vooral met bos bedekt. Als je er rondwandelt voel je het reliëf na thuiskomst in je kuit.

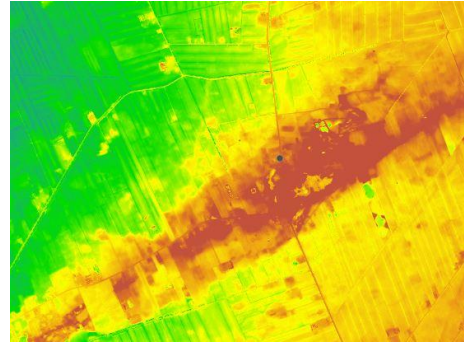
Het onherbergzame karakter van vroeger blijkt ook uit de gebiedsnaam Oude Woeste.

In het noorden van dit deel van de vroegere markegronden van Varsen liggen ook tegenwoordig nog altijd heidevelden. Een herinnering aan het verleden.

Geschiedenis Witharen

Witharen

Dit gebied is temidden van laag gelegen gronden duidelijk afwijkend. Dekzand dat hier door de wind werd afgezet in de laatste ijstijd, vormt een langgerekte, ongeveer oost-west gelegen hoogte. Het hoogteverschil met de omgeving bedraagt 2 à 3 meter.

Streeknaam & nederzetting

De streek is hiernaar genoemd: wit zand dat een haar (=hoogte) vormt. In een overwegend vochtig gebied vormt zo'n hoogte een goede vestigingsplaats. Vandaar dat hier al in vroege tijden schaarse bewoning ontstond.

Boekweitteelt

Doordat de grond zeer arm was, waren het vooral keuters die hier een bestaan zochten. Zo werd Witharen een bescheiden nederzetting in het verder kale en schrale gebied tussen Ommen en Balkbrug. Maar dit gebied, bekend onder de naam 'Ommermoer', was uitermate geschikt voor de teelt van boekweit.

<http://hetreestdal.nl/?p=1245> (Lees meer over boekweit)

Waterwingebied & tijdreis

De winning van het grondwater is gestart in 1932. De onttrekking in het bos van Witharen vindt plaats op een diepte van circa 22 tot 93 meter beneden maaiveld. Het grondwater wordt behandeld en gezuiverd, zodat het leidingwater aan de wettelijke eisen voldoet.

Bron topokaart No 290: Grote Hist. Topografische Atlas Overijssel. Uitgave 1904. Hierop zijn de uitgestrekte boekweitvelden van toen rond het 'Ommermoer' te zien. Voor een tijdreis op de kaart naar 200 jaar terug, open de link, zoek op Witharen.

<https://www.topotijdreis.nl/> (Maak een tijdreis naar 1932)

6

Ommerschans

Ommerschans

De Ommerschans dateert uit de 80-jarige oorlog, uit 1625. De strategische functie van de schans was het beschermen van Groningen en Friesland tegen de Spaanse troepen.

Het grensgebied tussen Overijssel en Drenthe was grotendeels ontoegankelijk, maar de weg van Ommen naar Zuidwolde was wel een zwakke schakel. Daarom koos men deze plek voor een sterk bastion.

Helaas is de krijgsgeschiedenis niet alleen heldhaftig. Toen in 1672 Bernhard van Galen optrok vanuit Münster om het oosten van de republiek te veroveren, was het innemen van de schans een peulenschil. De soldaten vluchtten op voorhand. Bommen Berend kreeg de schans in de schoot geworpen.

's Lands Magazijnen

In 1740 werd de schans gemoderniseerd en kreeg een dubbele gracht met bastions en ravelijnen. Het militaire bolwerk kreeg een functie als munitieopslagplaats, één van de grootste van Nederland, met de trotse naam 's Lands Magazijnen.

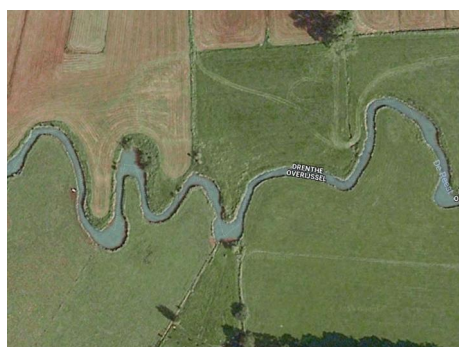
Paupers uit het Westen

Na de Franse tijd is het gedaan met de militaire functie van de Ommerschans. In 1819 wordt het gebied in bruikleen gegeven aan de Maatschappij van Weldadigheid. Deze organisatie, bedoeld om paupers uit het westen van Nederland op te voeden, stichtte hier een straf- en dwangkolonie.

Hier werden landlopers ondergebracht die de goede bedoeling van de legerofficier niet wilden gehoorzamen. De landlopers werden te werk gesteld op hoeven van de stichting rondom de voormalige schans. Daarnaast moesten de mannen en vrouwen arbeid verrichten in de gebouwen op het schansterrein.

In de omgeving van de schans is de strakke indeling van het landschap uit die tijd nog altijd herkenbaar. Ook de namen van veel wegen en vaarten herinneren aan deze tijd. In 1859 droeg de Maatschappij haar bezittingen over aan de staat. Vanaf die tijd is Ommerschans een rijksinstelling.

Het Reestdal

Het Reestdal

Op de grens van provincies Overijssel en Drenthe bevindt zich een uniek natuurgebied: het Reestdal. Al fietsend door dit bijzondere gebied waan je je zo 100 jaar terug in de tijd.

Toegegeven, deze prachtig meandere laaglandbeek had er bijna niet meer in deze vorm gelegen. In de tijd van de grote ruilverkavelingen lagen de plannen voor een kaarsrechte loop al klaar. Gelukkig is het zo ver nooit gekomen en slingert de Reest zich van Dedemsvaart tot aan Meppel.

Van oorsprong zorgde de Reest voor de afwatering van grote hoogvenen en vochtige heiden. Sterk wisselende waterstanden zorgde afwisselend voor een klein droog waterloopje of grote overstromingen in de naastgelegen hooilanden.

Wat dat betreft is er nog niet veel veranderd: ook nu nog treedt de Reest regelmatig buiten zijn oevers en zorgt er daarmee voor dat de hooilanden vochtig blijven.

Hiermee blijven ook de kenmerkende dotterbloem hooilanden behouden. Wie begin april al het gebied bezoekt zal zich verbazen over de vele gele bloemen die naam geven aan de vegetatie.

Oud Avereest

Net ten noorden van het dorp Balkbrug doet een prachtig buurtschap denken aan tijden van weleer. De kerk van oud Avereest is meer dan het bezoeken waard.

De Wheem

Aarzel bij een bezoek ook niet om de weg nog even over te steken en het bezoekerscentrum De Wheem van Landschap Overijssel aan te doen. De Wheem laat op vele manieren zien wat de boerderijen in deze streek zo bijzonder maakt.

Bezoekerscentrum De Wheem

Bezoekerscentrum De Wheem

Bezoekerscentrum De Wheem van Landschap Overijssel is een goed begin- of eindpunt van een middagje Reestdal. In de fraaie boerderij vind je een winkel en je kunt er terecht voor een kopje koffie met krentewegge.

Speelnatuur

Kinderen kunnen zich vermaken met het spannende Speelnatuurpad dat start achter het bezoekerscentrum. Ook worden er regelmatig leuke en interessante activiteiten in het landschap georganiseerd voor jong en oud!

<http://www.landschapoverijssel.nl/bezoekerscentrum-de-wheem2> (openingstijden De Wheem)

Wandel- en fietsroutes

De Wheem is een Toeristisch Overstap Punt (TOP); een vertrekpunt voor wandel- en fietsroutes door het Reestdal. Naast de wandelingen van wandelnetwerk Vechtdal, kun je vanaf hier verschillende routes via de app van Landschap Overijssel volgen. Alle routes (ook speurroutes!) vind je via:

<https://www.landschapoverijssel.nl> (routes Landschap Overijssel)

9

Lutten-Oever

Lutten-Oever

Langs de Reest liggen talrijke gehuchten en nederzettingen. Ten noorden van Den Westerhuis is Lutten-Oever zo'n gehucht. Aan de linkerkant van de weg liggen de boerderijen in een mooie, bosrijke omgeving. Toen: in de voortuin staat vaak een beuk die de boerderijbewoners 'status' gaven.

Achter de boerderijen (Heuveltjesbos) is in het landschap nog de voormalige trambaan te herkennen die Balkbrug met de Wijk en Meppel verbond. Op de foto de trambaan DSM (Dedemsvaartse Stoomtram Maatschappij) over de weg Oud Avereest richting buur(t)schap Bloemberg - dorp de Wijk - stad Meppel.

<https://www.hvavereest.nl/lezen-kijken/oude-jaargangen/tweede-wereldoorlog/met-de-stoomtram/> (Met de DSM stoomtram naar...)

Aan de rechterkant van de weg liggen de gronden van 'Het Reestdal'. Deze zijn in de loop der tijd als onderdeel van de EHS vrijwel allemaal verworven door Landschap Overijssel. Foto: Oogstdag achter boerderij De Wheem, het bezoekerscentrum van Landschap Overijssel in Oud Avereest.

Langs de weg zijn de gronden nog middelhoog en in gebruik als weiland en bouwland. Achter de zandrug met de bouwlanden liggen de smalle Reestgronden die in natte perioden overstroomd worden door het Reestwater. Hier komen fraaie dotterbloemhooilanden voor.

<https://hetreestdal.nl/?p=3953>
(Dotterbloemen houden van kwel)

Aan de overzijde van de Reest ligt het eigendom van Het Drentse Landschap. Samen zorgen deze Landschappen ervoor dat dit grensgebied zijn landschappelijke en ecologische waarde behoudt. Lees meer (open de link) over over het verschil 'heggen & hagen' en haar ecologische waarde in het landschap.

<https://landschapoverijssel.nl/erfgoed/heggen-en-hagen> (Heg of haag? Klik op de link)

Buurtschap Bloemberg

Historie Bloemberg

Vanaf de 10e eeuw kwam het gebied rond Fort in handen van de bisschop van Utrecht. In de 14e eeuw kwam er meer belangstelling voor het gebied ten zuidwesten van Zuidwolde. Omstreeks 1708 werd het buurtschap Bazuin van moedermarke Drogd afgescheiden.

De markegronden van Bloemberg werden opgedeeld in Bloemberg, Pieperij en Rabbinge. Begin 19e eeuw werd vanuit Veeningen begonnen met de afgraving van het veen. Bron: Wandelgids Fort, uitgave Streekbelang Fort e.o.

Tramlijn Balkbrug-Meppel

De moeder van de eigenaar van café Poortman is op deze plaats geboren en getogen. In haar jeugd was er nog de tram, waar nu het fietspad ligt. Die leverde veel klanten op; mensen uit Fort stapten bijvoorbeeld hier op. 'Moeder vertelde wel', zegt (wijlen) Ria Donker, 'dat ze als kind meeliften'.

Bron: Een gedeelte uit 't Olde Karspel', kwartaalblad van de Hist. Ver. De

Wijk-Koekange, en in Mandielig van de oudheidkamer Zuidwolde. Naar aanleiding van het 100 jarig bestaan van Café Poortman in het jaar 2000.

<https://historiedewijkkoekange.nl/> (Hist. Ver. De Wijk-Koekange)

Aalstal bij IJhorst

Aalstal

Bij aal denken we aan paling. En dat dat klopt ook als we deze plek nader onderzoeken. Aan de houten stellage werd in de middeleeuwen een fuik vastgemaakt waar paling mee gevangen werd. Vanaf de 12e tot de 19e eeuw stonden zeker 5 van deze stellages langs de Reest.

Weggespoeld

Op deze locatie in IJhorst was de aalstal in handen van de kerk. Tijdens een hoogwater in 1831 spoelde de aalstal weg en sindsdien was er lang de wens deze te herstellen.

Herbouwd

In 2015 is de aalstal op deze locatie op initiatief van de natuurbeschermingsvereniging IJhorst - Staphorst naar middeleeuws voorbeeld herbouwd. De fuik, die wel tot 5 meter lang is, wordt tegenwoordig alleen gebruikt voor onderzoek naar de visstand in de Reest.

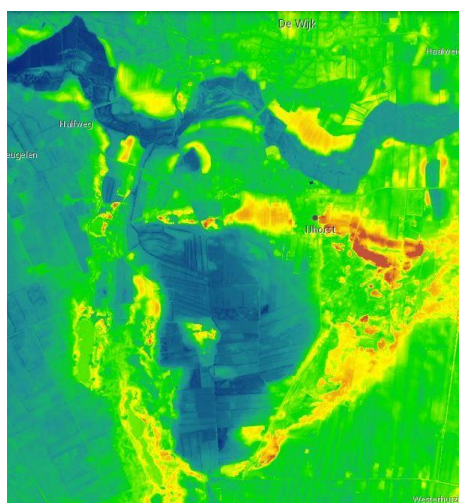
Vledders en Leijerhooilanden

Vledders en Leijerhooilanden

Net ten zuiden van het dorp IJhorst ligt een uniek natuurgebied: de Vledders en Leijerhooilanden. Dit gebied kenmerkt zich door zijn open karakter en bestaat voor het overgrote deel uit hooilanden.

Het partroon van de percelen is al eeuwenoud en centraal in het gebied ligt de Streitenvaart waardoor het van oorsprong venige gebied al in de middeleeuwen werd drooggelegd. Door deze drooglegging kon er in dit van oorsprong kletsnatte gebied toch hooi van het land worden gehaald.

Helaas heeft de drooglegging ook minder goede gevolgen gehad. Veel van de natuurwaarden waren in de loop van de tijd verdwenen, waaronder veel soorten weidevogels en de zeer soortenrijke blauwgraslanden. Het hooiland beheer was veranderd in weilanden met koeien.

Herstel

Stichting Landschap Overijssel werkte een herstelplan uit voor het gebied. Door het dichtten van vele greppels en minder diep maken van sloten is het gebied weer natter geworden. En dankzij gerichte grondaankoop is het gebied vergroot en aaneengesloten. Ook is de grondwaterstand verhoogd.

Verpletterend effect

Het resultaat daarvan is indrukwekkend. Hans Pohlmann, manager Natuur legt uit wat hij ziet in het gebied. "Het is hier erg nat

en dat maakt het een perfect gebied voor bijzondere vogelsoorten zoals het porseleinhoen, de kwartelkoning en de watersnip. Die profiteren van de vele insecten".

Kraanvogels

Eén van de voorspellingen kwam al snel uit: binnen een jaar zaten er kraanvogels in de Vledders! Kortom, het gebied is al het beleven waard en zal in de nabije toekomst één van de pareltjes in Noord Overijssel vormen. Open de links hieronder!

<https://www.landschapoverijssel.nl/het-succes-van-de-vledders> (Het succes van de Vledders)

<https://youtu.be/mv5bsTjnqpl> (Filmpje over de Vledders)

Boswachterij Staphorst

Boswachterij Staphorst

De bossen bij Staphorst zijn tussen 1930 en 1940 aangelegd door werklozen uit het westen van het land. Vanwege de economische crisis in die tijd werden zij ingezet in werkverschaffingsprojecten. Boswachterij Staphorst was vooral gericht op houtproductie.

Tegenwoordig tellen ook natuur en recreatie mee. Het bos wordt daarom door

Staatsbosbeheer op een zo natuurlijk mogelijke manier beheerd. Gevarieerd, natuurlijk bos is erg in trek bij dieren. Een van die dieren is de das. Verspreid over de hele boswachterij hebben ze hun burchten gegraven.

Het bos wordt afgewisseld met vennen en heidevelden. In het noorden is nog een aantal vennen te vinden waar tot in de zestiger jaren van de vorige eeuw turf werd gewonnen.

In het noordoosten ligt 'De Vier Bergen'. Dit grote heideveld geeft een goed beeld van hoe de omgeving er ten tijde van de aanleg van het bos moet hebben uitgezien.

Het Reestdal bij Lankhorst

Reestdal bij Lankhorst

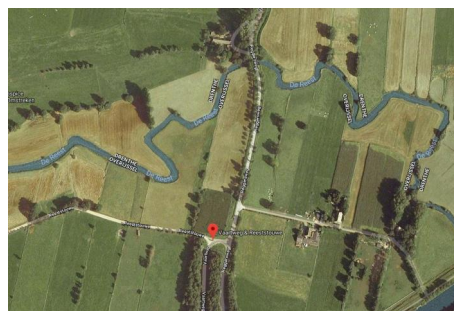
Knooppunt Lankhorst ontleent zijn naam het gelijknamige buurtschap. De Reest slingert hier parallel aan de lintbebouwing van Lankhorst. Bij Lankhorst passeert de Reest de A28, de A37, de spoorlijn Zwolle-Leeuwarden en de omgelegde Hoogeveense vaart.

Onder de snelwegen en de spoorlijn zijn faunapassages aangelegd zodat dieren als de otter, die hier regelmatig wordt gesignaleerd, veilig over kunnen steken. Dat is heel belangrijk, want het verkeer is de belangrijkste doodsoorzaak voor otters.

Na het oversteken van de A28 kom je bij een uitkijktoren. Dit is bij knooppunt 71. Die geeft je een mooi uitzicht op de kronkelende Reest. Je kunt duidelijke verschillen zien tussen de Staphorster landbouwverkeveling en het natuurlijke verloop van de Reest.

Slagenlandschap Staphorst

Slagenlandschap Staphorst

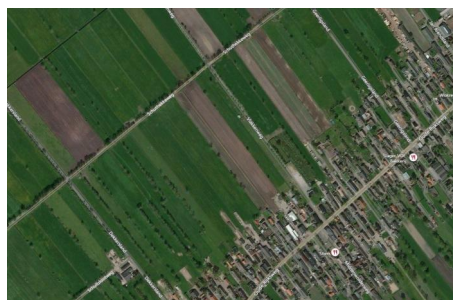
Bij Staphorst en Rouveen ligt een bijzonder landschap, een gerende (schuin toelopende) slagenverkaveling.

Omdat het, vanuit het noordwesten ontgonnen, veengebied in een punt toeliep, werden de percelen naar het oosten toe steeds smaller, wat een bijzonder typisch verkavelingspatroon van smalle percelen

(slagen) met daarlangs elzensingels opleverde.

Ook nu is dat nog zichtbaar als je over de A28 rijdt, maar als je de topografische kaart uit 1925 bekijkt, zie je dat de percelen veel breder zijn geworden en dat meer dan 90% van de elzensingels is verdwenen.

Het gebied ten westen van de streek bestond vroeger grotendeels uit uitgestrekte blauwgraslanden. Een klein deel hiervan is bij een ruilverkaveling gespaard en als natuurreservaat in beheer genomen.

In dit reservaat bevindt zich nog een van de oude eendenkooien, die kenmerkend waren voor dit gebied. Oud burgermeester Ebbinge Wubben schreef hierover: "Nergens in de wijde omtrek, ja zelfs nergens in den lande, waren er zoveel bij elkaar in de buurt te vinden".

Meppelerdiep

Meppelerdiep

Het Meppelerdiep is een kanaal dat loopt van Meppel tot Zwartsluis, waar het uitmondt in het Zwarte Water.

Het vormt de benedenloop van drie riviertjes (namelijk de Wold Aa, de Beilerstroom en vooral de Reest) en was van oorsprong dan ook een natuurlijke waterweg, vroeger de Sethe genaamd.

Het Meppelerdiep verbindt tegenwoordig de Drentsche Hoofdvaart en de Hoogeveense

Vaart met het IJsselmeer en is van belang voor de waterhuishouding in Drenthe. Aan weerszijden van de Meppelerdiep ligt een aantal waardevolle natuurreservaten, die in beheer zijn bij Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. In een van deze terreinen ligt een deel van de oude loop van het Meppelerdiep.

De reservaten bestaan uit schraallanden met dotterbloemhooiland en kleine zeggenmoeras en staan bekend om hun vegetaties met Stijf Struisriet en Noordse Zegge en het veelvuldig voorkomen van Geel Schorpioenmos. Vanaf de Staphorster Grote Stouwe heb je een mooi zicht over een van deze reservaten.

Meppel

Meppel

Meppel is één van Drenthes drie steden, naast Coevorden en Assen. Heel lang is de stad een dorpse nederzetting gebleven, gelegen aan het 'voeteneind' van het Drentse plateau en aan de rand van de grote veenmoerassen van Noordwest Overijssel.

Meppel lag op het punt waar de Koekanger Aa en de Reest bij elkaar kwamen. Het was van nature een zeer nat gebied en tot in recente tijden had Meppel regelmatig te maken met overstromingen.

In 1422 werd Meppel een zelfstandig kerspel en mocht het een kerk bouwen. Deze kerk, de Mariakerk, is er nog steeds en vormt nog altijd het centrum van de stad. Maar ook in die tijd was Meppel vooral een groot dorp.

Turfschepen over de Zuiderzee

De stedelijke ontwikkeling begon toen in de 16e eeuw de Drentse venen werden afgegraven. Meppel werd van een boerendorp tot een woonplaats van schippers. Voor de afvoer van turf werden kanalen gegraven en deze kwamen in Meppel samen. Vanaf hier voeren de turfschepen over de Zuiderzee naar Holland.

Deze activiteit werd in Meppel weerspiegeld door de bouw van herenhuizen en bedrijfjes langs de kanalen. Hierdoor ontwikkelden de kanalen zich tot heuse grachten, met klinkende namen als Prinsengracht en Heerengracht. Je waant je haast in Amsterdam.

De drost van Drenthe 'beloonde' Meppel voor deze ontwikkeling in 1644 met stadsrechten. Een bezoek waard is de Stationsweg met vele fraaie villa's uit het begin van de vorige eeuw. Ook het zuidelijk daarvan gelegen Wilhelminapark, waar de Reest doorheen stroomt, is een herinnering aan die tijd.

Steun het landschap

Help het landschap

U heeft kunnen genieten van prachtige landschappen op uw tweedaagse fietstocht. Deze landschappen worden onderhouden en beheerd door burgers, buitenlui en terreinbeheerders zoals het Landschap Overijssel. Wij proberen deze mensen te ondersteunen met kennis, gereedschap en vrijwilligers.

Steun ons!

Dit kunnen wij echter niet zonder uw hulp! U kunt ons al steunen als Vriend voor 2,50 euro per maand of voor 30 euro per jaar. Uiteraard kunt u ook eenmalig doneren. Alle beetjes helpen. Bedankt!

<https://landschapoverijssel.nl/meehelpen/doneer> (Word Vriend)

<https://www.landschapoverijssel.nl/meehelpen/doneer/eenmalige-gift/doneren> (Doneer eenmalig)